

ת"פ 53766/10/19 - מדינת ישראל נגד מדאגמה חמזה

בית הדין האזורי לעבודה באר שבע

ת"פ 53766-10-19 מדינת ישראל נ' חמזה

לפני: כבוד השופט יעקב אזולאי
המאשימה:

מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד חן אביטן

נגד

הנאשם:

מדאגמה חמזה
ע"י ב"כ עו"ד יאסר אבו ג'אמע

החלטה

לפניי בקשת הנאשם לעיין בחומרי חקירה לפי סעיפים 74 ו- 108 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "**החסד"פ**"). בכלל זאת, עתר הנאשם לעיין בחומרים הבאים: מסמכים המתייחסים לתיקי חקירה אחרים לרבות שמות הנחקרים; כתבי אישום שהוגשו או נסגרו מכל סיבה שהיא; דוחות חקירה או הודעות מטעם נחקרים כפי שהובא ע"י החוקר מטעם המאשימה מיום 22.4.21.

הרקע לבקשה

1. המאשימה הגישה כתב אישום נגד הנאשם המייחס לו עבירות לפי חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, התשנ"ו-1996 (להלן: "**החוק**"). לפי הנטען, במועדים הרלוונטיים לכתב האישום לא היה בידי הנאשם רישיון מטעם משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לעסוק כקבלן כוח אדם או כקבלן שירות כנדרש בחוק. עוד נטען כי הנאשם לא ניהל פנקס חופשה ביחס לחמישה מעובדיו, בניגוד לחוק חופשה שנתית, תשי"א-1951 (להלן: "**חוק חופשה שנתית**"). עוד עלה במהלך הביקורת, כי שלושה מהעובדים אשר הועסקו ע"י הנאשם היו קטינים במקום עבודה שהינו מקום אסור לקטינים, על פי חוק עבודת נוער תשי"ג-1953 (להלן: "**חוק עבודת נוער**"), ובניגוד לשעות המוגדרות בחוק עבודת נוער כשעות עבודה בלילה.

2. **ביום 17.10.20** ניתנה תשובת הנאשם לכתב האישום. הנאשם הודה כי הוא בעליו של עסק מורשה בשם מסחרי "חמזאוי העמסת עופות". עם זאת, ביחס ליתר סעיפי האישום כפר במיוחס לו. לטענתו, יש 12 חברות שהיו מעורבות והן אשר העסיקו את העובדים.

3. **ביום 24.5.21** התקיים דיון בבקשה.

טענות הצדדים בתמצית

4. **הנאשם טען**, כי חומרי החקירה שביקש נסמכים על חקירתו של החוקר מטעם המאשימה, במסגרתה עלה כי בפרשה מעורבים הרבה גורמים שהם למעשה הקבלנים המפעילים והיזמים של לפחות 100-150 עובדים. מהדו"ח שהוגש לבית הדין, נספח 2 מיום 1.5.21, קיימים מזכרים אשר הצביעו על התקשרות לכאורה עם ארבעה קבלנים אשר מספקים עובדים ובין היתר עלה שמו של הנאשם. מדובר במספר גורמים שביצעו עבירות ולא ברור האם הוגש נגדם כתב אישום. אין להפריד בין הגורמים המעורבים ויש להתייחס אל כולם כאל מקשה אחת ולקבל את כל חומרי החקירה בעניינם. בהתאם לפסיקה, על בית הדין לעיין במזכרים ולבחון האם תוכנם רלוונטי להגנת הנאשם.

5. **המאשימה טענה** כי יש לדחות את הבקשה. נטען שיש להצביע על הרלוונטיות של המסמכים ועל התועלת הפוטנציאלית להגנת הנאשם אם יותר העיון בהם. בענייננו, מדובר ב'מסע דיג' פסול. בתיק התקיימו תשעה דיונים עד לקיום ההקראה, וכבר באוקטובר 2020 נטען למעורבותם של כמה חברות. לכל היותר, מדובר בניסיון לדחוק את הקץ. ככל שסבר הנאשם שחומר מסוים רלוונטי, היה עליו להגיש בקשה כבר אז. הנאשם ידע על כך מראשית ההליכים. מדובר על חקירה מסועפת, וכי גם חומרי החקירה שנמסרו מגלים שיש כאן עוד גורמים שנחקרו בתיקים אחרים. אין פה הפתעה שהתגלתה לנאשם או אף לבא כוחו במעמד החקירה. אלו דברים שהיו ידועים הרבה קודם, החומרה שבהמתנה מקבל משנה תוקף נוכח הרצון להעלות טענה חדשה להגנה מן הצדק בשל אכיפה בררנית. יובהר כי לעת הזו לא הוגשה כל בקשה כזו. הבקשה במתכונתה כוללת ועמומה, אינה מנומקת, ובפועל כל חומרי החקירה לפי סעיף 74 הועברו לנאשם, אשר בחר להגיש את הבקשה בעיתוי מאוד מאוחר. זאת ועוד, חומרי החקירה שהועברו משקפים את כלל החומר המגלם את אחריותו של הנאשם לביצוע העבירות. גם בהנחיית פרקליט המדינה צוין כי חומר חקירה אינו כולל ראיות שהרלוונטיות שלהן למשפטו של הנאשם היא רחוקה ושולית. מדובר בפרשה גדולה וסבוכה במסגרתה בוצעה ביקורת בחברה, יש שם תיקי חקירה שנפתחו כנגד נאשמים והוגש נגדם כתבי אישום אבל אין שום דבר שקושר בין הצורך של הנאשם להגנתו לבין עיון בכל תיקי החקירה של כל הודעות הנאשמים. ממילא, מדובר בנטל מכביד על המאשימה. הנאשם רשאי לזמן את אותם עובדים שיגיעו להעיד יחד עם מסמכים שיש בידיהם, לרבות תלושי שכר או כל אסמכתא שלדעתו יש בה כדי לסייע לו. על כן, דין הבקשה להידחות.

התשתית המשפטית

6. סעיף 74 לחסד"פ קובע את זכותו של הנאשם לעיין בחומר החקירה, בזו הלשון:

"(א) (1) הוגש כתב אישום בפשע או בעוון, רשאים הנאשם וסניגורו, וכן אדם שהסניגור הסמיכו לכך, או, בהסכמת התובע, אדם שהנאשם הסמיכו לכך, לעיין בכל זמן סביר בחומר החקירה וכן ברשימת כל החומר שנאסף או שנרשם בידי הרשות החוקרת, והנוגע לאישום שבידי התובע ולהעתיקו; בסעיף זה, 'רשימת כל החומר' - לרבות ציון קיומו של חומר שנאסף או שנרשם בתיק שאינו חומר חקירה ושל חומר שנאסף או שנרשם בתיק שהוא חסוי על פי כל דין, וכן פירוט של סוג החומר כאמור, נושאו והמועד שבו נאסף או נרשם, ובלבד שאין בפירוט האמור לגבי חומר חסוי כדי לפגוע בחיסיון לפי

כל דין; היו בחומר כמה מסמכים מאותו סוג העוסקים באותו עניין, ניתן לפרטם יחד כקבוצה, תוך ציון מספר המסמכים הנכללים בקבוצה;

.....

(ב) נאשם רשאי לבקש, מבית המשפט שאליו הוגש כתב האישום, להורות לתובע להתיר לו לעיין בחומר שהוא, לטענתו, חומר חקירה ולא הועמד לעיונו.

....."

7. הלכה היא כי תכלית הזכות לעיין בחומר החקירה היא לאפשר לנאשם להיערך כראוי להליך המשפטי, לדעת מהן הראיות שעליהן מבוסס כתב האישום ולאפשר לו למצוא בחומר החקירה ראיות להוכחת חפותו. זכות זו נועדה לאזן את פער הכוחות הקיים בין המאשימה לנאשם העומד לדין פלילי ולאפשר להגיע לחקר האמת. לעניין זה: עפ"א 9796-04-12 מדינת ישראל נ' עמית.

8. החוק אינו מגדיר את המונח "חומר חקירה" ומה הוא כולל. בפסיקה ניתן למונח זה פרשנות רחבה, תוך שנקבע כי מדובר בכל ראייה העשויה להיות רלבנטית לשאלות העומדות להכרעה במשפט, במישרין או בעקיפין, בין שהיא תומכת בגרסת התביעה ובין שהיא לכאורה עומדת בסתירה לה, ובין שהיא נראית ניטרלית לגבי השאלות שבמחלוקת.

9. בית המשפט העליון הבהיר בבש"פ 6740/13 מדינת ישראל נ' פלוני, (21.1.2014) כי "לא כל השערה או ספקולציה שאותן מעלה הנאשם, עשויות לשמש תשתית מספקת להגדרת החומר שבמחלוקת כ'חומר חקירה'. ועוד נקבע, כי אין די בתקווה בלבד כי בחומר המבוקש ימצא דבר מה, העשוי להועיל להגנת הנאשם, אלא שיש להצביע על יסוד של ממש להנחה כי החומר אכן ישפיע על בירור האשמה המיוחסת לנאשם... במילים אחרות, בית המשפט לא יאפשר 'מסע דיג' מטעם ההגנה, בחלק מיישום עקרונותיו של סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי, אלא שעל הטוען להצביע על הרלוונטיות הקונקרטית של החומר המבוקש לשם הגנתו, ורק במידה שייעשה כן, יענה בית המשפט לבקשה" (ההדגשות במקור - י.א.).

10. המבחן לסיווגו של חומר כ"חומר חקירה" ולאזון בין זכויות הנאשם לזכויותיהם של עדים ומתלוננים ולינטרסים ציבוריים הוא "מבחן הרלוונטיות". ובלשונו של בית המשפט העליון בבש"פ 6740/13 מדינת ישראל נ' פלוני, (21.1.2014): "לעניין זה נקבע בפסיקת בית המשפט זה מבחן הרלוונטיות, שמתמקד כאמור בזיקה בין החומר שהעיון בו מתבקש, לבין האישום, ומבטיח בכך, לצד יכולת הנאשם להתגונן, גם מיקוד בשאלות הצריכות הוכחה או בירור ושמירה על זכויותיהם של עדים ומתלוננים, כמו גם על אינטרסים ציבוריים חיוניים אחרים, מקום שאלה עלולות להיפגע אם יימסר החומר לנאשם. מבחן הרלוונטיות מבטא את הבכורה הנתונה לזכות הנאשם לעיין בחומר, אך משקף גם את האיזון הנדרש, מקום שתרומת החומר להגנת הנאשם אינה משמעותית, אך מסירתו לעיונו תביא לפגיעה באינטרסים חשובים אחרים. מסמכים זאת היטב הדברים הבאים:

'חומר חקירה' הוא חומר המצוי בגרעין הקשה של תשתית ראיות התביעה, עליו מבקשת התביעה לבסס את האישום (....). המאפיינים העיקריים לסיווג חומר כ'חומר חקירה' כמשמעותו בסעיף 74 לחוק, הם שלושה: ראשית - חומר רלבנטי לאישום; הרלבנטיות מתפרשת בהרחבה; שנית - המושג 'חומר חקירה' מתפרש גם על ראיות השייכות לפריפריה של האישום (...) שלישית - אין לכלול בגדר 'חומר החקירה' ראיות שהרלבנטיות שלהן לאישום הפלילי אינה קיימת, או שהיא רחוקה או שולית בלבד (....). לסייג האחרון ישנה חשיבות מיוחדת מקום שחומר מסוים נצבר או נערך במהלך החקירה, אך הוא אינו רלבנטי לאישום, והצגתו לעיון ההגנה עלולה לפגוע בזכויותיהם של אחרים, או להסב נזק לערכים שונים שבאינטרס הציבור (....). במצב שבו מצד אחד, החומר אינו מועיל לקיום משפט הוגן, ומצד שני, הצגתו עלולה לגרום פגיעה בלתי ראויה באדם או בערך ציבורי חשוב, יש למנוע את חשיפתו של החומר לעיון ... ככל שהזיקה בין טיב החומר לבין השאלות שבמחלוקת במשפט רופפת יותר, כך עולה משקל הפגיעה הצפויה בזכויותיהם של אחרים או בערכים שונים שבאינטרס הציבורי הכרוכים בהצגתו לעיון".

הכרעה

11. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים, דין הבקשה להידחות.

12. סעיף 74 לחסד"פ קובע כאמור את זכות העיון של הנאשם בחומרי החקירה. המונח חומר חקירה כולל שני תנאים מצטברים: **הראשון** - ככלל, נקודת המוצא היא שהחומר מצוי בידי רשויות החקירה והתביעה, אף שאין בהעדר החומר כדי לבסס מסקנה שאין אחריה, לפיה לא מדובר בחומרי חקירה; **השני** - החומר רלוונטי להגנת הנאשם. ככלל בימ"ש אינו אמור להביא בחשבון אפשרויות הגנה אמורפיות, או כאשר הרלבנטיות לתביעה רחוקה ושולית. כמו כן, בימ"ש לא יתיר "מסע דיג" בלתי ממוקד אחר חומר, מתוך תקווה ספקולטיבית של ההגנה שמא ימצא באותו חומר סיוע לנאשם.

13. יישום הדברים למקרה דנא, מלמד כי על פניו לא הוכח שהמסמכים המבוקשים הם בגדר חומרי חקירה שעל המאשימה למסור לנאשם. כזכור, המאשימה הצהירה כי העבירה לעיון הנאשם את כל המסמכים אשר שימשו יסוד להגשת כתב האישום נגדו. דרישת הנאשם כי יומצאו לו מסמכים רבים נוספים, כאשר אינו טורח למקד בקשתו, מתפרשת כניסיון ל'מסע דיג'.

14. על הנאשם מוטלת החובה להצביע על חומר ספציפי שיש בידי המאשימה ושעשוי להועיל להגנתו. בענייננו הנאשם בחר משיקוליו לייצר 'מסך עשן' סביב בקשתו, בכך שלא הצביע על חומר קונקרטי שלטענתו עשוי להועיל להגנתו. תחת זאת הוא מבקש זכות עיון כללית במסמכי חקירה אחרים שאינם נוגעים לעניינו, שמא תימצא בהם תמיכה לטענותיו.

ויודגש. עת בעל דין מבקש לקבל חומרים החורגים מאלו ששימשו יסוד לכתב האישום נגדו, עליו לבאר מידת הרלוונטיות של המסמכים, על מנת שניתן יהיה לתור אחר מידת ההצדקה לחייב את המאשימה להמציא לו את

המסמכים. להבדיל מכך, במקרה דנא ניכר כי התובע אינו מבקש מסמכים נוספים כדי להוכיח טענה, אלא כי הוא מבקש את המסמכים כדי לבחון האם ניתן למצוא בהם ראיה לאכיפה בדרנית שלעת הזו טיבה המדויק אינו ידוע.

העובדה כי הנאשם טוען כי בדעתו להעלות טענה לאכיפה בדרנית, מחייבת תחילה להבין מהי האכיפה הנבדלת לה הוא טוען, אשר על בסיסה נדרשים המסמכים המבוקשים. ואולם, חרף מאמצי בית הדין במועד הדיון, לא הסתייע להבין נכוחה מהו גרעינה של הטענה וכיצד יהיה במסמכים המבוקשים כדי להועיל להוכחת הטענה. משכך, אל לו לבית הדין לתת ידו למסע דיג שאין רואים את תכליתו המעשית.

15. יתר על כן. כאשר בימ"ש דן בבקשה לעיון בחומרי חקירה, עליו לשים לנגד עיניו את זכותו של הנאשם להליך הוגן. מצד שני, אפשרות עיון רחבה מדי עלולה לפגוע במטרות חשובות: כך עיון בחומרים שאינם רלוונטיים עשוי לסרב את ההליך שלא לצורך ולהטיל נטל כבד מדי על התביעה. אף יש סוגי חומרים שעיון בהם עלול לפגוע בתכליות שראוי שביהמ"ש יגן עליהן. לדוגמא עיון בחומרים שהעיון בהם עשוי לפגוע בפרטיות. ככלל, בדונם בבקשות עיון מסוגים אלו, בתי המשפט נדרשים לבצע איזון בין זכויות הנאשם לבין תכליות אלו.

16. במקרה דנא, מתן היתר לנאשם לעיון במסמכים כה רבים, ביחס לנחקרים או נאשמים רבים, עלולה "לזהם" את ההליך הפלילי שאפשר כי יתנהל בעניינם, ללא שהוברר במדויק מידת הרלוונטיות של המסמכים. באיזון שבין פרטיות האחרים והנטל המכביד על התביעה לבין זכותו של הנאשם, לא מצאתי כי בקשה כללית בטיבה מטה את הכף לעבר העדפת עניינו האישי.

17. תמציתו של דבר. הנאשם לא הצביע על כך שהמסמכים המבוקשים - שלא שימשו להכנת כתב האישום - הרי הם בגדר חומרי חקירה. בכל מקרה, לא הוכחה מידת הרלוונטיות הממשית, להבדיל מרלוונטיות כללית ופריפריאלית בעיקרה, של המסמכים למושא טענותיו של הנאשם. נוסף לכך, באיזון שבין הערכים המתחרים, אין מקום להעדיף את עניינו של הנאשם, ולא מצאתי כי הגנתו תקופח אילו מסמכים רבים שטיבם לא ברור, לא יומצאו לידו.

18. אין בכך כדי לחוות דעה ביחס לאפשרויות העומדות לנאשם, או לכל אדם אחר, בהתאם להוראות דין אחרות, לרבות לפי חוק חופש המידע.

19. סוף דבר - הבקשה נדחית.

20. הצדדים יודיעו לכב' סגן הנשיא, השופט פרנקל, כי ניתנה החלטה בבקשה לעיון במסמכים.

ניתנה היום, י"ג סיוון תשפ"א, 24 מאי 2021, בהעדר הצדדים.

ניתנה היום, י"ג סיוון תשפ"א, 24 מאי 2021, בהעדר הצדדים.

חתימה